

Katalog wystawy czasowej
Catalogue of the temporary exhibition

33 PUŁK PIECHOTY W ŁOMŻY. HISTORIA. TRADYCJA. PAMIĘĆ.
33 INFANTRY REGIMENT IN ŁOMŻA - HISTORY. TRADITION. MEMORY

Opracował: Adam Sokołowski
Developed by: Adam Sokołowski

Łomża 2021

Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030
NOWE FIO

Opieka kuratorska
Scenariusz wystawy
Wybór eksponatów, dokumentów, zdjęć
oraz opracowanie treści merytorycznej
do plansz:
Adam Sokołowski

Opracowanie graficzne plansz:
Grzegorz Gwizdon

Opracowanie graficzne i fotograficzne:
Grzegorz Gwizdon
Zbigniew Tułowiecki
Bolesław Deptuła

Oprawa plastyczna:
Antoni Mieczkowski

Montaż:
Zbigniew Dardziński
Jarosław Kurpiewski

Curatorial care
Exhibition script
Selection of exhibits, documents, photos
and development of substantive content
for the boards:
Adam Sokołowski

Graphic design of boards:
Gregory Gwizdon

Graphic and photographic design:
Gregory Gwizdon
Zbigniew Tułowiecki
Bolesław Deptuła

Design:
Antoni Mieczkowski

Montage:
Zbigniew Dardziński
Jarosław Kurpiewski

Zbiorów użyczyli:

18. Łomżyński Pułk Logistyczny
Regionalna Izba Historyczna
w Miejskim Ośrodku Kultury w Zambrowie
Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży
Andrzej Gałązka
Zdzisław Kalinko
Artur Rafałowski
Kazimierz Szczechura
Danuta Waśko

**WYSTAWA ORAZ KATALOG ZREALIZOWANA W
RAMACH PROJEKTU „PROMOWANIE I
PROPAGOWANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ”
WSPÓŁFINANSOWANEGO ZE ŚRODKÓW
PROGRAMU FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH
NOWE FIO NA LATA 2021-2030, EDYCJA 2021.**

The collection was lent by:

18 Łomża Logistic Regiment
Regional Historical Chamber
at the Municipal Culture Centre in Zambrów
North-Masovian Museum in Łomża
Andrew Gałązka
Zdzislaw Kalinko
Artur Rafalowski
Kazimierz Szczechura
Danuta Waśko

**THE EXHIBITION AND THE CATALOGUE REALIZED
AS PART OF THE PROJECT "PROMOTING AND
PROPAGATING SOCIAL ACTIVITY" CO-FINANCED BY
THE NEW FIO CIVIC INITIATIVES FUND FOR 2021-
2030, EDITION 2021.**

18 DYWIZJA PIECHOTY / 18TH INFANTRY DIVISION

Gen. Czesław Młot-Fijałkowski, dowódca 18 DP w l. 1929-1939. Od 1936 r. honorowy obywatel Łomży. Fot. Domena publiczna

General Czesław Młot-Fijałkowski, commander of the 18th Infantry Division in the years 1929-1939. Since 1936 honorary citizen of Łomża.

Photo: Public domain

18 Dywizja Piechoty, „Żelazna Dywizja”, została utworzona w oparciu o jednostki „Błękitnej Armii” we Francji gen. J. Hallera po jej powrocie do kraju i reorganizacji Wojska Polskiego w 1919 r. Jej sztab i pododdziały stacjonowały w następujących miejscowościach: w garnizonie Łomża – dowództwo i sztab, 33 pp, ośrodek sapersko-pionierski i kompania telegraficzna, w garnizonie Białystok – 42 pp, w garnizonie Zambrów – 71 pp i 18. dywizjon artylerii ciężkiej, a w garnizonie Ostrów Mazowiecka – 18. pułk artylerii lekkiej. Od 1929 r. do wybuchu II wojny światowej dowódcą 18 DP był gen. Czesław Młot-Fijałkowski.

Jubileusz 10-lecia sprawowania dowództwa 18 DP przez gen. bryg. Czesława Młot-Fijałkowskiego. 4 III 1939 r. Fot. Zb. NAC

Jubilee of the 10-th anniversary of the command of the 18th Infantry Division by Brigadier General Czesław Młot-Fijałkowski. 4 March 1939
Photo: Collection of NAC

The 18th Infantry Division, the "Iron Division", was formed on the basis of the units of the "Blue Army" in France led by General J. Haller after his return to Poland and the reorganization of the Polish Army in 1919. Its staff and subunits were stationed in the following towns: in the Łomża garrison – command and staff, 33rd Infantry Regiment, sapper-pioneer centre and telegraph company, in the Białystok garrison – 42nd Infantry Regiment, in the Zambrów garrison – 71 Infantry Regiment and 18th heavy artillery squadron, and in the Ostrów Mazowiecki garrison – 18th light artillery regiment. Since 1929 until the outbreak of World War II, the commander of the 18th IR was General Czesław Młot-Fijałkowski.

Odznaka 18 DP
Fot. Domena publiczna

18th Infantry Division badge
Photo: Public domain

Siedziba dowództwa 18 DP przy ul. Polowej 53 (w 1939 r. przemianowanej na ul. Gen. Czesława Młot-Fijałkowskiego) w Łomży. Fot. B. Deptuła, 2021 r.

Headquarters of the 18th IR command at 53 Polowa Street (in 1939 renamed as General Czesław Młot-Fijałkowski Street in Łomża. Photo by B. Deptuła, 2021

Tablica upamiętniająca funkcjonowanie dowództwa 18 DP na budynku przy ul. Polowej 53. Fot. B. Deptuła, 2021 r.

A plaque commemorating the functioning of the command of the 18th IR on the building at 53 Polowa Street
Photo by B. Deptuła, 2021

33 PUŁK PIECHOTY / 33RD INFANTRY REGIMENT

W skład 18 DP wchodziły 3 pułki piechoty:

33 pp stacjonujący w Łomży,
71 pp kwaterujący w Zambrówie
i 42 pp w Białymstoku.

Odznaki pułków:

The 18th ID consisted of 3 infantry regiments:

33 IR stationed in Łomża,
71 IR quartered in Zambrów
and 42 IR in Białystok.

Regiment badges:

33 Pułk Piechoty od zakończenia wojny polsko-bolszewickiej wchodził w skład 18 DP. Jego początki sięgają jednak roku 1918, kiedy jeszcze w listopadzie zaczęło się jego formowanie w oparciu o silne w regionie struktury Polskiej Organizacji Wojskowej. Pułk uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej, walcząc nad Dźwiną i Berezyną, w sierpniu 1920 r. wziął udział pod Ossowem w zwycięskiej Bitwie Warszawskiej. Odtąd dzień 14 sierpnia stał się świętem pułkowym. W okresie międzywojennym - w składzie 18 DP - stał się integralną częścią krajobrazu miasta. We wrześniu 1939 r. wziął udział w wojnie obronnej Polski obsadzając odcinek Łomża-Nowogród. Po klęsce kampanii wrześniowej ostatnie grupki żołnierzy pod bronią trwały jeszcze w lasach do listopada.

Since the end of the Polish-Bolshevik War, the 33rd Infantry Regiment has been part of the 18th Infantry Regiment. Its origins, however, date back to November 1918 when its formation began based on the strong structures of the Polish Military Organization in the region. The regiment participated in the Polish-Bolshevik war, fighting on the Daugava and Berezina rivers, and in August 1920, it took part in the victorious Battle of Warsaw at Ossów. Henceforth August 14th has been a regimental holiday. In the interwar period - in the 18th Infantry Division - it became an integral part of the city landscape. In September 1939, it took part in the defensive war in Poland, manning the Łomża-Nowogród section. After the defeat of the September campaign, the last groups of soldiers under arms remained in the forests until November.

DOWÓDCY 33 PP:

Płk Bronisław Kapliński	XI 1918 – I 1919
Mjr Stefan Wyspiański	I 1919 – XII 1919
Ppłk Jan Sandecki	XII 1919 – V 1920
Ppłk Jerzy Sawa-Sawicki	V 1920 – XI 1922
Ppłk Emanuel Jakubiczka	XI 1922 – I 1922
Płk Michał Pakosz	I 1923 – XI 1926
Płk Janusz Dłużniakiewicz	XI 1926 – IV 1930
Ppłk Karol Płoszajski	V 1930 – XII 1931
Płk Marian Raganowicz	I 1932 – VI 1938
Ppłk Lucjan Stanek	VII 1938 – IX 1939

Commanders of 33 IR:

Colonel Bronisław Kapliński	Nov 1918 – Jan 1919
Major Stefan Wyspiański	Jan 1919 – Dec 1919
Lieutenant Colonel Jan Sandecki	Dec 1919 – May 1920
Lieutenant Colonel Jerzy Sawa-Sawicki	May 1920 – Nov 1922
Lieutenant Colonel Emanuel Jakubiczka	Nov 1922 – Jan 1922
Colonel Michał Pakosz	Jan 1923 – Nov 1926
Colonel Janusz Dłużniakiewicz	Nov 1926 – Apr 1930
Lieutenant Colonel Karol Płoszajski	May 1930 – Dec 1931
Colonel Marian Raganowicz	Jan 1932 – Jun 1938
Lieutenant Colonel Lucjan Stanek	Jul 1938 – Sept 1939

CHORAĞIEW FRONTOWA / FRONT BANNER

W 1919 r. przed wyruszeniem na front litewsko-białoruski, 29 czerwca 33 pp złożył przysięgę i otrzymał sztandar od łomżyńskiego społeczeństwa. Na prostokątnym amarantowym płacie widnieje haftowany biały orzeł w złotej koronie i takich pazurach, nad nimi liczba 33, pod orłem splecione u dołu, idące ku górze gałęzie, u spodu których widnieją litery: P.[ułk] P.[iechoty].Całość otoczona motywem zielonych liści dębowych.

Tylna strona sztandaru ma różowo-biały kolor. Jego centralną część zajmuje namalowany wizerunek Matki Boskiej z Jezusem na ręku, spoczywających na wiązance polnych kwiatów, otoczeni 9 złotymi gwiazdami. U dołu napis: PROWADŹ NAS!. Obrzeże sztandaru otoczone jest złotymi frędzlami.

Na drzewcu sztandaru srebrna tabliczka z napisem: „Ziemia Łomżyńska swemu Pułkowi 29.06.1919 r.”

H. Pestka, 33 Pułk Piechoty i inne jednostki i instytucje wojskowe w Łomży (1836-1939), Łomża 2019

In 1919, before going to the Lithuanian-Belarusian front, on 29 June, 33 IR took the oath and received a banner from the Łomża society. On the rectangular amaranth sheet, there is an embroidered white eagle with a golden crown and claws, above them the number 33, under the eagle branches twisted upwards, at the bottom of which there are letters: P. [Infantry] P. [Regiment]. Everything surrounded by the motif of green oak leaves. The back side of the banner is pink and white. Its central part is occupied by a painted image of the Virgin Mary with Jesus in her arms, resting on a bunch of wildflowers, surrounded by 9 golden stars. At the bottom, an inscription: Lead us! The periphery of the banner is encircled with golden tassels. On the banner's pole, a silver plate with the inscription: "Łomża Land to its Regiment on 29.06.1919"

H. Pestka, 33 Pułk Piechoty i inne jednostki i instytucje wojskowe w Łomży (1836-1939), Łomża 2019

Zdjęcia sztandaru: J. Babel.

Sztandar znajduje się w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

Pictures of the banner: J. Babel.

The banner is in the collection of the Polish Army Museum in Warsaw

SZTANDAR 33 PUŁKU PIECHOTY / BANNER OF THE 33RD INFANTRY REGIMENT

Prawa strona sztandaru 33 pp. Fot. J. Babel.
Zb. Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

The right side of the banner of 33 IR. Photo J. Babel.
Collection of the Polish Army Museum in Warsaw

SZTANDAR

33 pp otrzymał swój sztandar z rąk prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego 30 sierpnia 1925 r. Został on ufundowany przez mieszkańców ziemi łomżyńskiej. Po lewej stronie płatu sztandaru umieszczony został w środku biały orzeł w koronie, otoczony złotym wieńcem laurowym, flankowany z czterech stron w rogach wyhaftowaną złotą nicią napis „Honor i Ojczyzna” w wieńcu laurowym, natomiast pod nim i nad nim miejsca najważniejszych walk pułku 1920 r.: Mańkowiec-Borowe, Jelnia, Ossów i Bursztyn. W prawym górnym i lewym dolnym rogu znajdują się herby Łomży, a w dwóch pozostałych rogach obrys tarczy herbu miasta. Sztandar wyruszył z pułkiem na wojnę w 1939 r., jednak na rozkaz ppłk. Stanka został 9 września odesłany pod opieką sierż. Leona Borowskiego do Białegostoku. Wojnę przetrwał ukryty w Wilnie przez Marię Cyranowską-Lenartowicz. Po wojnie przechowywany w Łodzi i Wadowicach, został przekazany do zbiorów Muzeum WP w 1959 r.

Źródło: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71 Pułk Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939, Warszawa 2017

BANNER

33 IR received its banner from the hands of the President of the Republic of Poland Stanisław Wojciechowski on 30 August 1925. It was funded by the inhabitants of the Łomża region. On the left side of the banner, there is a white crowned eagle in the center, surrounded by a golden laurel wreath, flanked on four sides in the corners with the inscription "Honor and the Homeland" embroidered with golden thread in a laurel wreath, while below and above it, there are the places of the most important battles of the regiment in 1920: Mańkowiec-Borowe, Jelnia, Ossów and Bursztyn. In the upper right and lower left corners, there are the coats of arms of Łomża and, in the other two corners, the outline of the shield of the coat of arms of the city. The banner went with the regiment to the war in 1939 but on the orders of Lt. Stanka, on September 9, it was sent under the care of Sgt. Leon Borowski to Białystok. It survived the war, hidden in Vilnius by Maria Cyranowska-Lenartowicz. After the war, it was stored in Łódź and Wadowice, and transferred to the collection of the Polish Army Museum in 1959.

Source: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71 Pułk Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939, Warszawa 2017

ODZNAKA PUŁKOWA / REGIMENTAL BADGE

Odnaki:
18 Dywizji Piechoty (Wł. Zdzisław Kalinko)
33 Pułku Piechoty. Wersja oficcerska (Wł. Z. Kalinko) i żołnierska (Wł. K. Szczechura)
71 Pułku Piechoty. Wersja oficcerska i żołnierska (Wł. Zdzisław Kalinko)
42 Pułku Piechoty. Wersja żołnierska (Wł. Zdzisław Kalinko)

Badges:
18th Infantry Division (owned by Zdzisław Kalinko)
33rd Infantry Regiment. Officer's version (owned by Z. Kalinko) and soldier's version (owned by K. Szczechura)
71st Infantry Regiment. Officer's and soldier's version (owned by Zdzisław Kalinko)
42nd Infantry Regiment. Soldier's version (owned by Zdzisław Kalinko)

Odnaka 33 Pułku Piechoty miała kształt krzyża maltańskiego o ramionach zakończonych dwoma rogami każdy. Była emaliowana, w kolorze granatowym ze złotym obramowaniem. Na środku znajdował się orzeł wz. 1919. Na ramionach krzyża znajdowały się napisy: „33,J.,P., P.P.”. Ramiona krzyża połączone były łukowatym, srebrnym wieniec laurowym. Odnakę mocowano na umieszczonym z tyłu gwintowanym bolcu za pomocą nakrętki. Jej wzór został zatwierdzony 12 lutego 1929 r. przez Ministerstwo Spraw Wojskowych. Miała wymiary 38 X 38 mm. Wytwarzaniem odznak zajmował się znany warszawski grawer Wiktor Gontarczyk. Wersję oficcerską wykonywano najczęściej w tombaku srebrzonym, wersję dla szeregowych ze stali oksydowanej. Odnaki nadawano wraz z legitymacjami na mocy rozkazu dowódcy 33 pp w dniu święta pułkowego, 14 sierpnia.

Źródło: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71 Pułk Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939, Warszawa 2017

The badge of the 33rd Infantry Regiment had the shape of a Maltese cross with arms ending with two horns each. It was enamelled, navy blue with a golden frame. In the middle, there was an eagle designed in 1919. On the arms of the cross, there were inscriptions: "33,J.,P., P.P.". The arms of the cross were connected by an arched, silver laurel wreath. The badge was mounted on a threaded pin placed at the back using with a nut. Its design was approved on 12 February 1929 by the Ministry of Military Affairs. Its dimensions 38 X 38 mm. The badges were produced by a well-known Warsaw engraver Wiktor Gontarczyk. The officer's version was most often made of silver-plated tombac, while the version for privates was made of oxidized steel. Badges were awarded along with ID cards by order of the commander of the 33rd Infantry Regiment on the day of the regimental holiday, August 14th.

Source: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71 Pułk Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939, Warszawa 2017

33 pp. Rocznik 1915. Na zdjęciu m.in. kpt. Marian Raganowicz i ppłk Lucjan Stanek. Fot. Stanisław Ignatowicz, Łomża 1937 r.

33 infantry regiment. Year 1915.

In the photo, inter alia captain Marian Raganowicz and Lieutenant Colonel Lucjan Stanek. Photo by Stanisław Ignatowicz, Łomża 1937

3 kompania CKM 33 pp w Łomży, 1926 r.

3rd Heavy Machine Gun Company of the 33 Infantry Regiment in Łomża, 1926

33 pp w koszarach. Łomża, dwudziestolecie międzywojenne

33 IR in the barracks. Łomża, interwar period

Grupa żołnierzy 33 pp. Łomża lata 30. XX w.
A group of soldiers of 33 IR. Łomża in the 1930s

Orkiestra 33 pp w pełnym składzie w parku koszarowym. Piąty z prawej siedzi sierż. Aleksander Markwart. Z tyłu fotografii dedykacja: „Na pamiątkę Stasiénce ofiaruję grupę orkiestry 33 pp – Maniek”. Łomża, d. 22 XI 1937. Fotografia ma charakter okolicznościowej pocztówki, z miejscem na adres i korespondencję. Zb. K.Szczechury

The full line-up of the 33 IR orchestra in the barracks park. Fifth from the left Sgt. Alexander Markwart. On the back of the photo, a dedication: "As a memory, I offer Stasiénka a group of 33 IR orchestra - Maniek". Łomża, 22 November 1937. The photo is a commemorative postcard with space for an address and correspondence. Collection of K. Szczechury

Orkiestra 33 pp w marszu ul. Ostrołęcką (Wojska Polskiego). Na pierwszym planie tamburmajorsierż. Aleksander Markwart. Zb. K. Szczechury

Orchestra of the 33 IR on the march in Ostrołęcka Street (Wojska Polskiego Street). In the foreground, the tamburmajorsgt. Alexander Markwart. Collection of K. Szczechury

Pożegnanie kapelmistrza 33 pp, por. Aleksandra Niemirowskiego (siedzi w środku w otoczeniu członków orkiestry), który przeszedł do 41 pp w Suwałkach. Łomża, 20 II 1936 r. Zb. K. Szczechury

Farewell to the bandmaster, 33 IR, lieutenant Aleksander Niemirowski (sitting in the middle surrounded by members of the orchestra), who moved to the 41st IR in Suwałki. Łomża, 20 February 1936 Collection of K. Szczechury

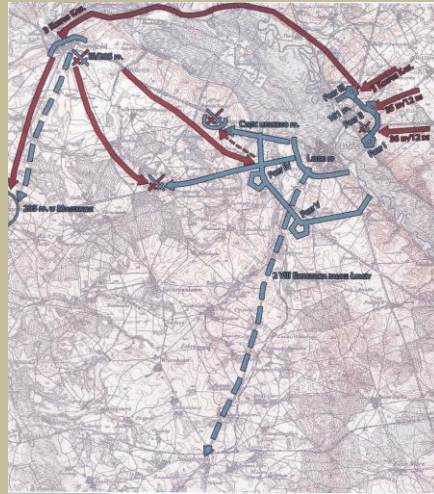
Henryk Wicik (Witkowski), Łomża 1935 r. Przed II wojną światową wstąpił do 33 pp do orkiestry pułkowej, w której grał na akordeonie podarowanym łomżyńskiemu pułkowi przez Marszałka Józefa Piłsudskiego. We wrześniu 1939 roku walczył do rozbicia pułku. Dzięki niemu instrument, na którym grał przetrwał wojenną zawieruchę i trudne lata powojenne. Obecnie akordeon jest własnością 18 Pułku Logistycznego w Łomży. Zb. D. Waśko

Henryk Wicik (Witkowski), Łomża 1935. Before World War II, he joined the regimental orchestra in 33 IR, in which he played the accordion given to the regiment in Łomża by Marshal Józef Piłsudski. In September 1939, he fought until the regiment was broken up. Thanks to him, the instrument on which he played survived the turmoil of war and the difficult post-war years. Currently, the accordion is owned by 18th Łomża Logistics Regiment in Łomża. Collection of D. Waśko

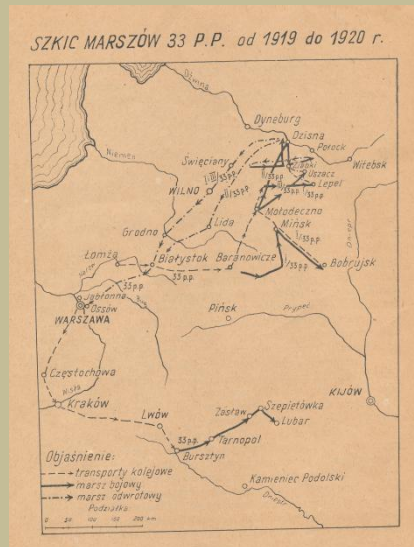
„CUD NAD NARWIĄ”. 33 PUŁK PIECHOTY W 1920 ROKU. "MIRACLE ON THE NAREW RIVER". 33RD INFANTRY REGIMENT IN 1920

Fot. Domena publiczna
Photo: Public domain

Mapa przedstawiająca obronę Łomży
29 lipca-2 sierpnia 1920 r.
(Źródło: OBEN IPN w Białymstoku)

Źródło: Józef Ciapka, Zarys historii wojennej 33-go Pułku Piechoty. Warszawa, 1929.

Płk. Marian Raganowicz. Od stycznia 1919 r. w stopniu kapitana służył w 33 pp. Był w pułku dowódcą kompanii, dowódcą batalionu dowódcą pułku. Od 1922 r. major, od 1933 pułkownik. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej oraz kampanii 1939 r. Po dostaniu się do niewoli sowieckiej został zamordowany w 1940 r. jako ofiara zbrodni katyńskiej. W 2007 r. awansowany pośmiertnie do stopnia generała brygady. Odznaczony m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari.

Col. Marian Raganowicz. From January 1919, he served in 33 IR in the rank of captain. He was a company commander in the regiment, battalion commander and regiment commander. Since 1922 major, from 1933, a colonel. Participant of the Polish-Bolshevik war and the 1939 campaign. After being captured by the Soviets, he was murdered in 1940 as a victim of the Katyn massacre. In 2007, promoted posthumously to the rank of brigadier general. He was awarded, inter alia, the Silver Cross of the Virtuti Militari Order.

W 1920 roku, podczas wojny z Rosją bolszewicką, na przełomie lipca i sierpnia, stacjonujący w mieście batalion zapasowy 33 pp pod dowództwem kpt. Mariana Raganowicza w oparciu o obsadzone przez siebie forty w Piątnicy z pomocą ochotników i dołączających się innych oddziałów zatrzymał na kilka dni sowiecki 3 Korpus Kawalerii. Wydarzenie to, określane jako „cud nad Narwią” przyczyniło się od sukcesu zwycięskiej Bitwy Warszawskiej w połowie sierpnia nazywanej „cudem nad Wisłą”.

Map showing the defence of Łomża, 29 July - 2 August 1920
(Source: OBEN IPN in Białystok)

W 1919 33 pp walczył na froncie litewsko-białoruskim. W pierwszym okresie najcięższe walki pułk prowadził na linii Dzisna – Orzechowo – Uszacz – Kamień – Lepel. W 1920 bronił Homla, stał na pozycjach obronnych nad Dźwiną, łamał bolszewicką obronę pod Kaszycami i pod Świdnem. Od 4 lipca 1920 prowadził działania opóźniające pod Widzami i nad Bugiem w rejonie Małkini. W okresie polskiej kontrofensywy wziął udział w przeciwnatarciu pod Ossowem. We wrześniu został przerzucony do Małopolski Wschodniej, a działania bojowe kończył nad Słuczą zdobyciem Lubara.

Source: Józef Ciapka, Zarys historii wojennej 33-go Pułku. Warsaw, 1929

In 1920, during the war with Bolshevik Russia, at the turn of July and August, a reserve battalion of 33 IR under the command of Capt. Marian Raganowicz, based on the forts he manned in Piątница, with the help of volunteers and other units, stopped for a few days the Soviet 3rd Cavalry Corps. This event, referred to as the "Miracle on the Narew", contributed to the success of the victorious Battle of Warsaw in mid-August, known as the "Miracle on the Vistula".

In 1919, the 33rd Infantry Regiment fought on the Lithuanian-Belarusian front. In the first period, the regiment led the most severe fights on the Dzisna - Orzechowo - Uszacz - Kamień - Lepel line. In 1920, it defended Homel, stood in defensive positions on the Daugava River, and broke the Bolshevik defence at Kaszyce and near Świdno. From 4 July 1920, it carried out delaying activities near Widzów and on the Bug in the region of Małkinia. During the Polish counter-offensive, it took part in a counterattack near Ossów. In September, it was transferred to Eastern Lesser Poland, and its combat activities ended on the Słucza with the conquest of Lubar.

KU WOJNIE. WRZESIEŃ 1939. /TOWARDS WAR. SEPTEMBER 1939.

Delegacja młodzieży
gimnazjalnej z zakupionym
cekaemem, biedką i koniem.
Zb. K. Szczechury

A delegation of junior high
school students with a
purchased machine gun, a
trailer and a horse.
Collection of K. Szczechury

Płk Lucjan Stanek (1893-1975)
Od lipca 1938 r. dowódca 33 pp w
Łomży. W kampanii 1939 r. walczył na
czele dowodzonego przez siebie pułku.
W I. 1939-1945 w niewoli niemieckiej.
Odznaczony Krzyżem Walecznych,
Krzyżem Niepodległości i Srebrnym
Krzyżem Zasługi
Fot. Domena publiczna

Lieutenant Colonel Lucjan Stanek (1893-
1975). From July 1938, the commander
of the 33rd Infantry Regiment in Łomża.
In the 1939 campaign, he fought as the
head of a regiment under his command.
In 1939-1945, in German captivity.
Decorated with the Cross of Valour, the
Cross of Independence, and the Silver
Cross of Merit
Photo: Public domain

„Społeczeństwo miasta i powiatu nie zapomniało o swoich obrońcach z 33 pp również w okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej. Większość mieszkańców bardzo aktywnie włączyła się w trwającą od połowy 1936 r. zbiórkę środków na rzecz Funduszu Obrony Narodowej. W wyniku zbiórki złomu przez szkoły z obwodu łomżyńskiego oraz w wyniku opodatkowania się nauczycieli zebrano kwotę 5895,14 zł, za którą został zakupiony ciężki karabin maszynowy z całkowitym oporządzeniem, koniem, biedką i zaprzęgiem. Uroczyste wręczenie karabinu łomżyńskiemu pułkowi piechoty odbyło się w dniu Święta Niepodległości 1938 r. Po uroczystym wręczeniu daru i defiladzie delegacje dzieci szkół łomżyńskich były podejmowane w koszarach obiadem żołnierskim”. T. Dudziński, *W okresie II Rzeczypospolitej [w:] Łomża na przestrzeni dziejów, red. K. Sychowicz, Łomża 2018 r.*

“The inhabitants of the city and the district did not forget about their defenders from 33 IR, also in the period preceding the outbreak of World War II. Most of the inhabitants were very actively involved in the collection of funds for the National Defence Fund. As a result of scrap collection by schools from the Łomża region and the taxation of teachers, the amount of PLN 5,895.14 was collected, for which a heavy machine gun was purchased with full equipment, a horse, a trailer and a team. The ceremonial handing over of the rifle to the Łomża infantry regiment took place on Independence Day in 1938. After the ceremonial handing over of the gift and the parade, delegations of children from schools in Łomża were received in the barracks with a soldier's dinner ". T. Dudziński, *W okresie II Rzeczypospolitej [w:] Łomża na przestrzeni dziejów, red. K. Sychowicz, Łomża 2018*

Odcinek przeznaczony do obrony przez 33 pp we
wrześniu 1939 r.

Źródło: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71
Pułk Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939,
Warszawa 2017

Section intended for defence by 33rd Regiment in September
1939

Source: A. Wodzyński, 18 Dywizja Piechoty, 33, 42, 71 Pułk
Piechoty, Wielka Księga Piechoty Polskiej 1918-1939,
Warszawa 2017

Ciężki karabin maszynowy wz. 30 (ckm wz.30). Podstawa wz. 34. Ckm wz. 30 był podstawowym ciężkim karabinem maszynowym Wojska Polskiego w latach 30. XX wieku.
Zb. Regionalna Izba Historyczna w Zambrowie

Heavy machine gun model 30 (heavy machine gun model 30). Base model 34. Heavy machine gun model 30 was the basic heavy machine gun of the Polish Army in the 1930s.
Collection of Regional Historical Chamber in Zambrów

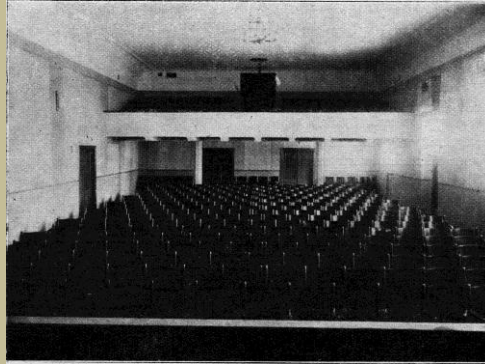
DOM ŻOŁNIERZA/SOLDIER'S HOUSE

Dom Żołnierza w Łomży – widok ogólny
Soldier's House in Łomża - general view

Poświęcenie Domu Żołnierza
Consecration of the Soldier's House

Widok na widownię i balkon
View of the auditorium and balcony

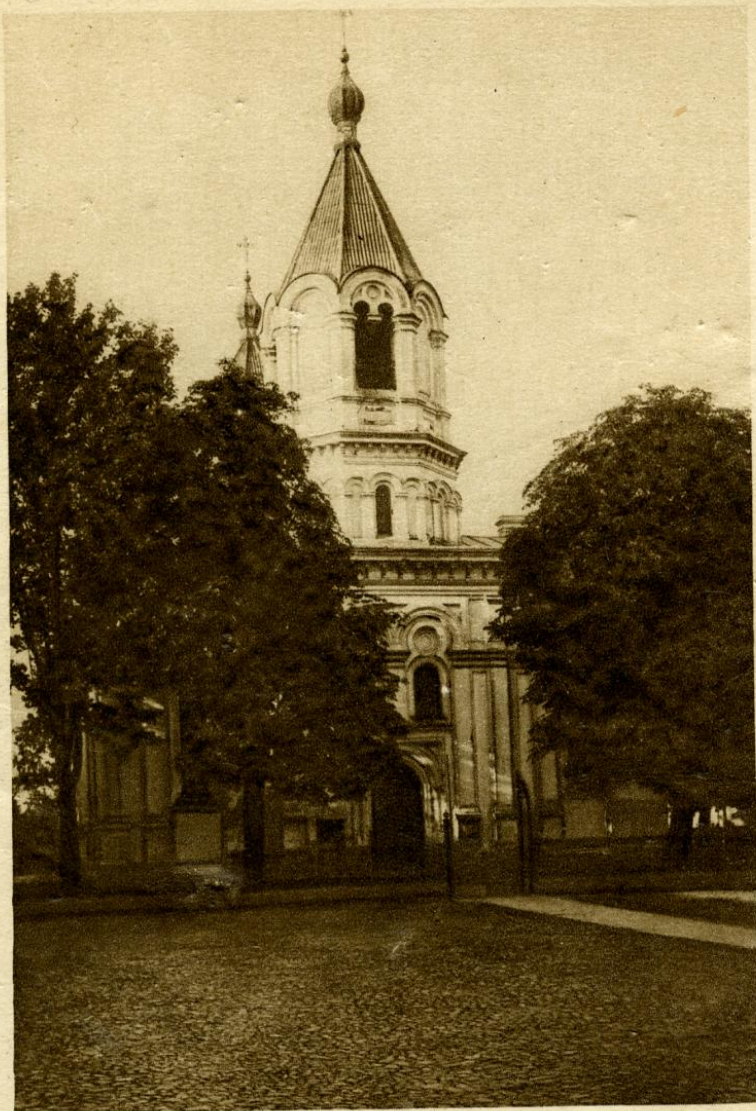

Westybul (przedsionek)
Vestibule

Dom Żołnierza - obiekt otwarty w 1930 roku w związku z 10 rocznicą obrony Łomży przed bolszewikami w 1920 roku. Budynek pierwotnie, w okresie zaboru rosyjskiego był cerkwią 14 Ołonieckiego pp znajdującą się przy ulicy Polowej i Szosie Śniadowskiej (w l. 30. Al. Legionów). Po zaadaptowaniu na potrzeby 33 pp służył przede wszystkim jako instytucja kultury. Znajdowały się w nim m.in.: sala widowiskowo-kinowa, miejsce do gier, czytelnia prasy i książek. Urządzano w nim bale, zabawy, koncerty, akademie. Obiekt zniszczony podczas wojny, nie został odbudowany.

Soldier's House - the facility was opened in 1930 in connection with the 10th anniversary of the defence of Łomża against the Bolsheviks in 1920. Originally, during the Russian partition, it was the Orthodox church of 14 Ołoniecki IR located at Polowa Street and Szosa Śniadowska Street (in the 1930s, Legionów Alley). After adapting to the needs of 33 IR, it served primarily as a cultural institution. It housed, among others: an entertainment and cinema hall, a place for games, a reading room for newspapers and books. It was used for balls, games, concerts, and academies. The building, destroyed during the war, has not been rebuilt.

KOŚCIÓŁ GARNIZONOWY/GARRISON CHURCH

ŁOMŻA. Kościół garnizonowy.

Dawna cerkiew, w okresie międzywojennym została przeznaczona na kościół garnizonowy 33 pp, którym od 1921 r. zarządzał kierownik rejonu Duszpasterstwa Katolickiego w Łomży, będący jednocześnie kapłanem garnizonu. Dawny plac Cerkiewny stał się pl. Sienkiewicza i służył m.in. jako miejsce na potrzeby różnych uroczystości miejskich i państwowych w których uczestniczył także łomżyński pułk.

The former Orthodox church, in the interwar period was transformed into the garrison church of 33 IR. and, from 1922, it was managed by the head of the Catholic Ministry in Łomża, who was also the garrison's chaplain. The former Cerkiewny Square has become Sienkiewicz Square and served, among others, for the needs of various municipal and state ceremonies in which the regiment from Łomża also participated.

HIPPIKA/HORSEMANSHIP

Rozpoczęcie zawodów hippicznych na stadionie w Łomży. Zb. K. Szczechury

The beginning of the equestrian competition at the stadium in Łomżyca. Collection of K. Szczechury

Oficer WP w okresie międzywojennym, bez względu na rodzaj broni musiał być obeznany z koniem i potrafić na nim jeździć. Konie na własność często posiadali bardziej majątni, inni otrzymywali z przydziału służbowego. Łomżyńscy oficerowie byli z końmi za pan brat, niektórzy brali nawet udział w zawodach i rajdach kawalerii. Co do zasady jednak w zawodach jeździeckich – w ich konkursowym wymiarze – brali udział jeźdźcy jednostek kawaleryjskich. Piechurom musiały wystarczyć popisy wewnętrzne na stadionie w Łomży, gdyż w czempionacie krajowym byli bez szans w konfrontacji z zawodowymi ułanami. Na stadionie w Łomży odbywały się popisy jeździeckie, m.in. z udziałem jeźdźców z ostrołęckiego 5 Pułku Ułanów Zasławskich czy 18 Pułku Artylerii Polowej z Ostowi Mazowieckiej.

H. Pestka, 33 Pułk Piechoty i inne jednostki i instytucje wojskowe w Łomży (1836-1939), Łomża 2019

In the interwar period, an officer of the Polish Army, regardless of the type of weapon, had to be familiar with a horse and be able to ride it. Horses were often owned by the wealthier, others were allocated animals. The officers from Łomża were familiar with their horses, some even took part in cavalry competitions and rallies. As a rule, however, equestrian competitions - in their competitive dimension - were attended by riders of cavalry units. Walkers had to be satisfied with the internal performances at the stadium in Łomża because, in the national championship, they had no chance of confronting professional lancers. At the stadium in Łomża, horse shows were held, among others, with the participation of riders from the 5th Regiment of Zasławski Lancers and the 18th Regiment of Field Artillery from Ostrów Mazowiecka.

H. Pestka, 33 Pułk Piechoty i inne jednostki i instytucje wojskowe w Łomży (1836-1939), Łomża 2019

Świadectwo potwierdzające posiadanie przez szer. Stanisława Brzostowskiego – 7 kompania 33 Pułku Piechoty - wiedzy odpowiadającej czterem klasom szkoły powszechnej, wystawione przez dowództwo pułku.

Wł. Andrzej Gałązka

Książki z biblioteki 33 Pułku Piechoty w Łomży

Zb. Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży

Certificate of private Stanisław Brzostowski - 7th company of the 33rd Infantry Regiment - confirming knowledge corresponding to the four classes of primary school, issued by the regiment's command.

Owned by Andrew Gałązka

Books from the library of the 33rd Infantry Regiment in Łomża

Collection of the North-Masovian Museum in Łomża

Hełm polski, wz.31, znaleziony przy schronie w Nowogrodzie
 Ładownica ręcznego karabinu maszynowego, wz.28 i magazynek z ładownicy
 Krzyż Walecznych dla Józefa Górskiego, który służył w 33 Pułku Piechoty w 5 Kompanii
 Strzeleckiej, za obronę Nowogrodu we wrześniu 1939 r.

Na zdjęciu J. Górski drugi od prawej.

Orły (czapkowe) wz. 19, używane do 1939 r.

Nieśmiertelniki: Kazimierz Bączek, Łomża, 33 PP, Jan Marchewka, Łomża, 33 PP

Wł. Artur Rafałowski

Książeczka szer. R. Sulimowskiego, rolnika ur. w 1902 r. w gm. Wąsosz, wcielonego do służby w
 1923r. i zaprzysiężonego w 1924 r. Z prawej strony widoczna pieczęć dowództwa 33 Pułku
 Piechoty

Wł. Zdzisław Kalinko

Manierka, wz. 38, Światowit 1939 Myszków

Wł. Kazimierz Szczechura

Zdjęcie w formie pocztówki - pamiątka służby w 1 kompanii łączności 18 dywizji Piechoty, z
 adnotacją na rewersie: Łomża, dn. 20. I. 1938 r., Józef Wasilewski

Wł. Andrzej Gałązka

Polish helmet, model 31, found at the shelter in Nowogród
 Manual machine gun pouch, model 28 and a magazine from the pouch
 Cross of Valour for Józef Górski who served in the 33rd Infantry Regiment in the 5th
 Rifle Company, for the defence of Nowogród in September 1939
 In the photo J. Górski second from the right.

Eagles (caps) model 19, used until 1939.

Dog tags: Kazimierz Bączek, Łomża, 33 IR, Jan Marchewka, Łomża, 33 IR

Owned by Artur Rafalowski

Military service book of private R. Sulimowski, a farmer born in 1902 in the commune
 of Wąsosz, drafted in 1923 and sworn in 1924. On the right, the seal of the 33rd
 Infantry Regiment

Owned by Zdzislaw Kalinko

Canteen, model 38, Światowit 1939 Myszków

Owned by Kazimierz Szczechura

Photo in the form of a postcard - commemorating the service in the 1st
 Communication Company of the 18th Infantry Division, with annotation on the reverse:
 Łomża, 20. I. 1938 Józef Wasilewski

Owned by Andrew Gałązka